

คำกริยาแสดงอาการ : ภาพสะท้อนมโนทัศน์กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโป ภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย*

Action Verbs: Reflection of the Concept of the Pwo Karen in the Western Thailand

¹ศิวาพร พิรอด และ รัชนิญญา กลิ่นน้ำหอม

¹Siwaporn Pirod and Ratchaneeya Klinnamkom

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: siwaporn.pirod@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์คำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโปภูมิภาคตะวันตก และ 2) วิเคราะห์มโนทัศน์ที่สะท้อนจากคำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโปภูมิภาคตะวันตกตามแนว อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาษากะเหรี่ยงโปจากผู้พูดภาษากะเหรี่ยงโปภูมิภาคตะวันตก 3 พื้นที่ ประกอบด้วย ตำบลไล่โว่ อำเภอส้มขะบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ตำบลห้วยคลม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และ ตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกคำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโป วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1) คำกริยาภาษากะเหรี่ยงโป 7 ชุดคำ ตามเกณฑ์มิติความแตกต่างทางความหมาย ประกอบด้วย “ทำให้ขาด” “เอาไปหรือเอามาจากที่” “เอามือหรือไม้ฟาดหรือเข่นลงไป” “ทำให้ร้อนหรือ สุกด้วยไฟ” “ทำให้สะอาดโดยใช้น้ำ” “ทำให้ของเหลวหรือสิ่งที่อยู่ในของเหลวเดือดหรือสุก” และ “ทำให้ สิ้นแสง” 2) คำกริยาแสดงอาการสะท้อนมโนทัศน์ที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโป 2 ประการ คือ คนกะเหรี่ยงโปมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย และ คนกะเหรี่ยงโปมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ

คำสำคัญ: กะเหรี่ยงโป; คำกริยาแสดงอาการ; มโนทัศน์

Abstract

The objectives of this study were to investigate the action verbs of the Pwo Karen language in the western region and to examine the concepts reflected in the words expressing the western Pwo Karen language using an ethnosemantics approach. The data were collected by using Pwo Karen language from Pwo Karen speakers in the 3 western regions consisting of Lai Wo Sangkhlaburi Kanchanaburi, Huay Khum Suan Phueng Ratchaburi and Song Phi Nong Kaeng Krachan Phetchaburi, for a total of 30 people. The tool used in the research was the form for recording the action verbs of the Pwo Karen language. The obtained data were analyzed descriptively.

*Received October 27, 2023; Revised December 8, 2023; Accepted December 19, 2023

The findings show that: 1) There are 7 sets of Pwo Karen verbs according to the different dimensions of contrast, including "to cut", "to take ", "to hit", "to burn", "to wash " "to boil" and "to extinguish"; and 2) The action verbs reflect the two identity concepts of the Pwo Karen ethnic group, such as the Pwo Karen people who live in a simple way and the Pwo Karen people who live a life in harmony with nature.

Keywords: Pwo Karen; Action Verbs; Concept

บทนำ

กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในประเทศไทยถูกแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มย่อย ดังนี้ 1) กะเหรี่ยงสะกอ 2) กะเหรี่ยงโป 3) กะเหรี่ยงคะยา และ 4) กะเหรี่ยงตองสุ/ตองตู หรือปาโอ/พะโอ โดยกะเหรี่ยงสองกลุ่มแรกเป็นกะเหรี่ยงกลุ่มใหญ่ในประเทศไทยและกระจายตัวอยู่บริเวณภาคเหนือฝั่งตะวันตกลงไปถึงภาคตะวันตกและบางส่วนของภาคกลาง ในขณะที่สองกลุ่มหลังมีจำนวนประชากรไม่มาก โดยอาศัยอยู่บริเวณจังหวัดแม่ฮ่องสอน (Rattanakul, and Burusphat 1995) นักวิชาการด้านมานุษยวิทยาอธิบายลักษณะของชาวกะเหรี่ยงว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่รักสันโดษ ไม่ชอบสมาคมกับคนทั่วไป ใช้ชีวิตในชนบท มีชุมชนขนาดเล็กและทำมาหากินในลักษณะเพื่อการยังชีพ อาชีพส่วนใหญ่จึงเป็นการเกษตรทั้งปลูกพืช ปลูกข้าวไร่ และเลี้ยงสัตว์ (Srisavasdi, 2002)

Karen Thai Cultural Center (2021) ได้กล่าวถึงคำสอนของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงจากบันทึกปริศนาคำเตือนจากบรรพบุรุษชาวกะเหรี่ยงให้ลูกหลานเฝ้าระวังอันตราย 4 อย่างจะคืบคลานเข้ามาสร้างความเปลี่ยนแปลงจนเป็นเหตุให้ต้องเดือดร้อน วุ่นวาย ในชุมชนชาวกะเหรี่ยง คือ จงระวังงูใหญ่เลื้อยผ่านหมู่บ้าน จงระวังต้นเสาออกดอก จงระวังคนเสียงดังเข้าหมู่บ้าน จงระวังมามีเขาเข้าหมู่บ้าน ปริศนา 4 อย่างที่บรรพชนได้เคยกล่าวเตือนไว้ด้วยความห่วงใยนั้น ปัจจุบัน คือ สัญลักษณ์ของความเจริญทางด้านวัตถุ ซึ่งสิ่งดังกล่าวได้เกิดขึ้นและกำลังคืบคลานผ่านยุคสมัยของโลกยุคใหม่ด้วยความรวดเร็วซึ่ง **งูใหญ่** หมายถึง ถนนที่ตัดผ่านหมู่บ้านอันเป็นเหตุแห่งความหลากหลายของธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม **ต้นเสาออกดอก** หมายถึง เสาไฟฟ้าที่จะนำมาซึ่งความทันสมัยอื่น ๆ อันเป็นเหตุแห่งความสุขสบายจนอาจหลงลืมวิถีชีวิตเดิม **คนเสียงดัง** หมายถึง รถขายสินค้าต่าง ๆ ที่จะชักนำให้เกิดการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย **มามีเขา** หมายถึง รถจักรยานยนต์เสียงดังที่คอยสร้างความวุ่นวาย จากปริศนาคำเตือนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนกะเหรี่ยงที่อยู่อย่างสงบ มีความผูกพันกับธรรมชาติ และเป็นกลุ่มสังคมปิดที่ระมัดระวังความเจริญภายนอกที่จะนำความวุ่นวายมาสู่ชุมชน

การศึกษาวิถีชีวิต มุมมองความคิดของกลุ่มชาติพันธุ์ สามารถศึกษาได้หลายแนวทาง นอกจากศึกษาตามแนวมานุษยวิทยาหรือแนววัฒนธรรมศึกษาแล้ว ยังสามารถศึกษาได้ตามแนวทางของนักภาษาศาสตร์ในมุมมองด้านภาษา นักภาษาศาสตร์ที่สนใจศึกษาระบบวิธีคิด มโนทัศน์ หรือการมองโลกผ่านมนุษย์ผ่านภาษาได้เสนอแนวทางในการศึกษา เรียกว่า “อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์” Prasithrathsint (2012) กล่าวว่า วิธีการทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์นี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ “คำ” เพราะคำเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ในระบบปริชานและสิ่งที่อยู่ในโลก หากศึกษาคำก็จะทำให้เข้าใจถึงมโนทัศน์ และระบบมโนทัศน์ของมนุษย์ได้ ดังนั้น การศึกษาตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ เป็นวิธีที่จะเปิดเผยถึงระบบความรู้ ความคิด ค่านิยม และทัศนคติของคนในวัฒนธรรม แล้วนำความรู้ที่นั่นมาตีแผ่อย่างเป็นระบบ

ที่ผ่านมาได้มีผลงานวิจัยที่นำแนวคิดอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาซึ่งแสดงผลการวิจัยที่น่าสนใจและแสดงให้เห็นว่าคำสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ เช่น Panyaathisin (2009) ศึกษาคำเรียกการทำอาหารในภาษาไทยถิ่นเหนือตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ Nawalertpreecha (2009) ศึกษาระบบคำเรียกญาติภาษาส่วย (กูย-กวย) ของผู้พูดที่มีอายุต่างกันในจังหวัดศรีสะเกษ Hengsuwan (2014) ศึกษาแบบคำเรียกผีและมโนทัศน์เรื่องผีในภาษาเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ผลการศึกษาของงานวิจัยเหล่านี้ทำให้เห็นมโนทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่สะท้อนผ่านระบบคำในภาษานั้น ๆ

จากการลงพื้นที่ชุมชนชาวกะเหรี่ยงโป พบข้อมูลภาษาที่น่าสนใจ เช่น คำว่า “ล้าง” เป็นคำกริยาที่จัดอยู่ในหมวดคำการทำให้สะอาดหรือบริสุทธิ์ (Panmeta, 2015) ในภาษาไทยคำว่า “ล้าง” ใช้ได้กับทั้งอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ล้างมือ ล้างหน้า วัตถุและสิ่งของเครื่องใช้ เช่น ล้างรถ ล้างจาน รวมถึงสิ่งที่ไม่ใช่สิ่งของเครื่องใช้ เช่น ล้างผัก ล้างผลไม้ เป็นต้น ในขณะที่ภาษากะเหรี่ยงโป คำที่มีความหมายเกี่ยวกับการทำให้สะอาด มีการใช้แตกต่างจากภาษาไทย กล่าวคือ คำว่า [sir⁴⁵jer⁴⁵] ความหมายคือ ล้าง ใช้กับอวัยวะทุกส่วนของร่างกายยกเว้นใบหน้า เช่น nə²¹sir⁴⁵jer⁴⁵ kʰen⁴⁵ ‘ฉันทาล้างเท้า’ ซึ่งถ้าต้องการสื่อถึงการล้างหน้า ภาษากะเหรี่ยงโปจะใช้คำว่า [phle³⁴mi²¹] เช่น nə²¹pʰle⁴⁵mi²¹se⁴⁵ ‘ฉันทาล้างหน้า’ ซึ่งน่าสนใจว่าการใช้คำ ‘ล้าง’ ดังกล่าวอาจแสดงมุมมองที่มีต่อใบหน้าและเท้าต่างกัน โดยอาจมีความสำคัญต่างกัน น่าสนใจว่าหากนำแนวคิดอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการใช้คำ โดยเฉพาะคำกริยาพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน จะช่วยให้เห็นมโนทัศน์ของชาวกะเหรี่ยงเพิ่มมากขึ้น อันจะนำไปสู่ความเข้าใจวิถีและวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปมากยิ่งขึ้นและทำให้คนต่างชาติพันธุ์และต่างวัฒนธรรมอยู่ร่วมกันได้อย่างเข้าใจและสงบสันติต่อไป

จากการศึกษาข้อมูลงานวิจัยพบว่าที่ผ่านมามีงานวิจัยที่ใช้แนวคิดอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์เพื่อศึกษามโนทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงไม่มากนัก เช่น Chuamaharwan (1998) ศึกษาคำเรียกสีและการรับรู้สีของผู้พูดภาษาไทยลื้อ ลัวะ ม้ง และ กะเหรี่ยง ในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและพะเยา Siriphan (2011) ศึกษาคำเรียกสีและทัศนคติที่มีต่อสีของผู้พูดชาวไทย กะเหรี่ยงโปว์ มอญ และขมุ ในอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี Chanyeam, and Prasithrathsint (2018) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบความหมายของกลุ่มคำกริยา “ตัด” กับระบบปริخانของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษากะเหรี่ยงสะกอเหนือ : การทดสอบสมมติฐานภาษาสัมผัส

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามโนทัศน์ผ่านมุมมองของอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ยังไม่ปรากฏงานวิจัยที่ศึกษาคำกริยาของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโป ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคำกริยาของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น โดยจะมุ่งเน้นที่การศึกษาคำกริยาแสดงอาการ เนื่องจากคำกริยาเป็นคำแสดงอาการที่ทำให้เห็นพฤติกรรมที่ผู้พูดแสดงออกมา และสามารถสะท้อนความคิดของผู้ใช้ภาษาได้

บทความวิจัยนี้จะนำเสนอผลการนำแนวคิดอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษามุมมอง ความคิด หรือมโนทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโป โดยศึกษาผ่านคำกริยาแสดงอาการ เพื่อจะทำให้เห็นมุมมองมโนทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปภูมิภาคตะวันตก อันจะนำไปสู่ความเข้าใจวิถีและวัฒนธรรมของชาว กะเหรี่ยงโปมากยิ่งขึ้นและทำให้คนต่างชาติพันธุ์และต่างวัฒนธรรมอยู่ร่วมกันได้อย่างเข้าใจและสงบสันติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์คำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโปภูมิภาคตะวันตก
2. วิเคราะห์หมโนทัศน์ที่สะท้อนจากคำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโปภูมิภาคตะวันตก

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

ศึกษาภาคเอกสารเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโป คำกริยาแสดงอาการ และแนวคิดอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ โดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study)

การศึกษภาคสนาม เก็บข้อมูลในตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ตำบลห้วยคลุ่ม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และ ตำบลสองพี่น้อง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยเก็บข้อมูลคำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโป นอกจากนี้ยังเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ และข้อมูลเชิงวัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้พูดภาษากะเหรี่ยงโปตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 10 คน ตำบลห้วยคลุ่ม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 10 คน และ ตำบลสองพี่น้อง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 10 คน จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโป ทำให้เชื่อได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปในจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี และจังหวัดเพชรบุรี เป็นกลุ่มเดียวกัน โดยผู้วิจัยเลือกชุมชนที่มีชาวกะเหรี่ยงโปอาศัยอยู่หนาแน่น และยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางภาษา วัฒนธรรมของตนได้เป็นอย่างดี รวมถึงเป็นพื้นที่ที่ยังคงรักษาคำศัพท์เดิมในภาษากะเหรี่ยงโปไว้ได้ดี โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้บอกภาษาดังนี้

1. ผู้บอกภาษาต้องเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโป และมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนกะเหรี่ยงโปมาแต่กำเนิด และไม่เคยย้ายภูมิลำเนามาก่อน
2. ผู้บอกภาษาต้องอยู่ในครอบครัวที่มีเชื้อสายกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโป กล่าวคือ มีบิดามารดา และบรรพบุรุษเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปทั้งหมด
3. ผู้บอกภาษาต้องเป็นผู้ใช้ภาษากะเหรี่ยงโปสื่อสารในชีวิตประจำวัน และรู้คำศัพท์เกี่ยวกับคำกริยาแสดงอาการเป็นอย่างดี
4. ผู้บอกภาษาเป็นเพศหญิงและเพศชายที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไป จังหวัดละ 10 คน รวม 30 คน
5. ผู้บอกภาษาต้องเต็มใจและมีเวลาเพียงพอสำหรับการให้ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษา ณ จุดเก็บข้อมูลที่กำหนดไว้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวิจัย เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล และเพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนถูกต้อง โดยรวบรวมคำกริยาแสดงอาการ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คำนิยามของคำกริยาแสดงอาการของ Panmeta (2015) ที่กล่าวไว้ว่า กริยาที่แสดงอาการอาจจะแสดงอาการที่เคลื่อนที่ หรืออาการที่อยู่กับที่ คำกริยาแสดงอาการปรากฏร่วมกับหน่วยนามที่หมายถึงผู้ทำกริยานั้น ๆ และต้องมีหน่วยนามที่หมายถึงผู้รับการกระทำ หรือถูกทำให้เปลี่ยนสภาพปรากฏร่วมด้วย เช่น “ครูตินักเรียน” ครู เป็นผู้กระทำกริยา ตี เป็นคำกริยาแสดงอาการ นักเรียน เป็นผู้ได้รับผลการกระทำจากกริยา ตี หรือ

“เขาสับหมู” เขา เป็นผู้กระทำกริยา สับ เป็นคำกริยาแสดงอาการ หมู ถูกทำให้เปลี่ยนสภาพจากกริยา สับ ซึ่งสอดคล้องกับ Payne (1997) ที่ให้คำจำกัดความของ Action-processes verb ไว้ว่า เป็นคำกริยาที่ผู้กระทำกริยามีความตั้งใจกระทำกริยานั้น และมีผู้ได้รับผลการกระทำที่ชัดเจน โดยผู้วิจัยใช้ชุดคำศัพท์จากแหล่งข้อมูล ดังนี้ ชุดคำศัพท์พื้นฐานของ มอร์ริส สวาเดช ซึ่งเป็นชุดคำศัพท์พื้นฐานที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ชุดคำศัพท์พื้นฐานของ เจมส์ มาทิสอฟฟ์ ซึ่งเป็นชุดคำศัพท์พื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับภาษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และชุดคำจากบทความเรื่อง “A View on Proto-Karen Phonology and Lexicon” ซึ่งเป็นชุดคำที่ใช้เพื่อศึกษาระบบเสียงและระบบคำของภาษากะเหรี่ยงดั้งเดิม (Proto-Karen)

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลคำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโป มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขออนุญาตผู้บอกภาษาเพื่อบันทึกเสียงการสนทนา
2. ผู้บอกภาษาดูบัตรภาพแล้วถามว่า “เห็นอะไรจากภาพนี้บ้าง” “คนในภาพกำลังทำอะไร” พุดออกมาตามที่ผู้บอกภาษาเห็นโดยไม่มีการชี้นำจากผู้วิจัย
3. ผู้บอกภาษาพูดเป็นประโยคเพื่อดูความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์ด้วย เช่น ครูตีเด็ก และ คนตีหมา เพื่อสังเกตการปรากฏร่วมกับคำอื่น ๆ
4. หากผู้บอกภาษาไม่เข้าใจบัตรภาพที่ผู้วิจัยให้ดู ผู้วิจัยจะแสดงอาการหรือท่าทางเพิ่มเติม
5. ผู้วิจัยสังเกตว่าเมื่อดูบัตรภาพแล้วผู้บอกภาษาพูดถึงสิ่งใดบ้างในภาพ พุดถึงสิ่งใดก่อนและหลัง และจดบันทึกเป็นข้อมูล
6. ผู้วิจัยบันทึกประโยคที่ผู้พูดภาษาพุดออกมาในแบบบันทึกและบัตรคำ โดยใช้สัทอักษรระบบเสียงภาษากะเหรี่ยงโป

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำคำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโปที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามมาถ่ายเสียงโดยใช้สัทอักษรระบบเสียงภาษากะเหรี่ยงโป โดยเลือกคำกริยาแสดงอาการที่มีมิติในการใช้ที่แตกต่างกันมาศึกษาวิเคราะห์จำนวน 7 กลุ่มคำ
2. ผู้วิจัยนำเอาคำกริยาแสดงอาการมาศึกษาความหมายของแต่ละคำอย่างละเอียด โดยพิจารณาความหมายทั้งจากพจนานุกรม และจากผู้บอกภาษาเพื่อวิเคราะห์ว่าคำกริยาแสดงอาการมีมิติทางความหมายความแตกต่างกันอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ได้คำจำกัดความ หรือความหมายของคำกริยาแสดงอาการแต่ละคำอย่างชัดเจน
3. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาหาความแตกต่าง โดยพิจารณาว่าคำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโป นั้น สามารถจำแนกออกจากกันด้วยอะไรบ้าง เช่น อุปกรณ์ที่ใช้ ความมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตของสิ่งที่ถูกกระทำ ขนาดของวัตถุ เนื้อสัมผัสของวัตถุ เป็นต้น
4. ระบุคุณลักษณะของคำกริยาแสดงอาการ เพื่อให้เห็นภาพรวมของคำกริยาแสดงอาการ
5. วิเคราะห์และสรุปมโนทัศน์ที่สะท้อนให้เห็นจากการใช้คำกริยาแสดงอาการ ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลของคำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโป โดยวิเคราะห์จากองค์ประกอบและมิติทางความหมายของคำกริยาแสดงอาการ เพื่อทำความเข้าใจมโนทัศน์ของผู้พูดภาษากะเหรี่ยงโปในภูมิภาคตะวันตก

ขั้นตอนที่ 7 สรุป ผลการศึกษาวิจัย และการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Descriptive Presentation)

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมในภาคเอกสารและภาคสนามมาจัดระเบียบประมวลและวิเคราะห์เนื้อหา ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลคำกริยาภาษากะเหรี่ยงโปในตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ตำบลห้วยคลุ้ม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และ ตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยนำข้อมูลภาษาเหล่านี้มาศึกษาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 วิเคราะห์คำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโปภูมิภาคตะวันตก

1. คำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโปภูมิภาคตะวันตก

พบคำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโปที่ปรากฏทั้ง 3 พื้นที่ 7 ชุดคำ ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 คำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโป

ชุดคำกริยาแสดงอาการ	คำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโป		
	เพชรบุรี	ราชบุรี	กาญจนบุรี
ชุดที่ 1 ทำให้ขาด	t ^h əj ⁴⁵	t ^h əj ⁴⁵	t ^h əj ⁴⁵
	deŋ ⁴⁵	deŋ ⁴⁵	doŋ ⁴⁵
	buʔ ³⁴ k ^h e ³⁴	buʔ ³⁴ k ^h e ³⁴	buʔ ³⁴ k ^h e ³⁴
	k ^h ɔk ⁵¹	k ^h ok ⁵¹	k ^h ɔk ⁵¹
	kok ²¹	kɔʔ ²¹	kɔʔ ²¹
	p ^h iʔ ²¹	p ^h iʔ ²¹	p ^h iʔ ²¹
	jiʔ ⁴⁵	jiʔ ⁴⁵	jiʔ ⁴⁵
	xen ⁴⁵	x ^h en ⁴⁵	xen ⁴⁵
ชุดที่ 2 เอาไปหรือเอามาจากที่	weŋ ⁵¹ c ^h u ²¹	weŋ ⁵¹ c ^h u ²¹	weŋ ⁵¹ c ^h u ²¹
	weŋ ⁵¹ t ^h əŋ ⁵¹	weŋ ⁵¹ thəŋ ⁵¹	weŋ ⁵¹ t ^h əʔ ⁵¹
	toŋ ²¹	toŋ ²¹	toŋ ²¹
	k ^h əj ⁴⁵	k ^h əj ⁴⁵	k ^h əj ⁴⁵
	weŋ ⁴⁵ loŋ ³⁴	weŋ ⁴⁵ loŋ ³⁴	weŋ ³⁴ loŋ ³⁴
	weŋ ⁵¹ ma ²¹	weŋ ⁵¹ ma ²¹	weŋ ³⁴ ma ²¹
	weŋ ⁵¹ ki ⁵¹	weŋ ⁵¹ ki ⁵¹	
ชุดที่ 3 เอามือหรือไม้ฟาดหรือเขนลงไป	duʔ ⁴⁵	duʔ ⁴⁵	duʔ ⁴⁵
	de ²¹	de ²¹	de ²¹
	naj ⁴⁵	naj ⁴⁵	naj ⁴⁵
			juŋ ⁵¹

ชุดคำกริยาแสดง อาการ	คำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโป		
	เพชรบุรี	ราชบุรี	กาญจนบุรี
ชุดที่ 4 ทำให้ร้อนหรือ สุกด้วยไฟ	ɾeŋ ⁵¹ bəŋ ²¹ kʰuŋ ³⁴ cʰɔk ²¹ se ⁴⁵	ɾeŋ ⁵¹ bəŋ ²¹ kʰuŋ ³⁴ cʰɔk ²¹ ɾeŋ ³² kʰe ³⁴	ɾəŋ ³⁴ bəŋ ²¹ kʰuŋ ³⁴ duaj ⁴⁵ ɾəŋ ³² kʰe ³⁴
ชุดที่ 5 ทำให้สะอาด โดยใช้น้ำ	siɾ ⁴⁵ jeɾ ⁴⁵ pʰle ⁴⁵ mi ²¹ ɾeŋ ⁵¹ luŋ ³⁴ tiɟ ⁵¹ ɾeŋ ³⁴ pʰliɾ ⁴⁵ cʰoŋ ⁵¹ cʰu ⁴⁵	siɾ ⁴⁵ jeɾ ⁴⁵ pʰle ⁴⁵ mi ²¹ ɾeŋ ⁵¹ luŋ ³⁴ tiɟ ⁵¹ ɾeŋ ³⁴ pʰliɾ ⁴⁵ cʰuŋ ³⁴ ɾeŋ ³⁴ cʰu ⁴⁵	ɾəŋ ³⁴ siɾ ⁴⁵ jeɾ ⁴⁵ pʰle ⁴⁵ mi ²¹ ɾəŋ ³⁴ luŋ ³⁴ tiɟ ⁵¹ ɾəŋ ³⁴ pʰliɾ ⁴⁵ cʰə ⁵¹ cʰu ⁴⁵
ชุดที่ 6 ทำให้องเหลว หรือสิ่งที่อยู่ใน ของเหลวเดือดหรือสุก	ɾeŋ ³⁴ kʰuj ³⁴ ɾeŋ ³⁴ pʰɔŋ ⁵¹ doŋ ²¹	ɾeŋ ³⁴ kʰuj ³⁴ ɾeŋ ³⁴ pʰɔŋ ⁵¹ doŋ ²¹	ɾəŋ ³⁴ ɾəŋ ³⁴ kʰuj ³⁴ ɾəŋ ³⁴ pʰɔŋ ⁵¹ doŋ ²¹
ชุดที่ 7 ทำให้สิ้นแสง	me ²¹ pʰəj ⁵¹ mi ³⁴ kʰe ⁴⁵ b əj ²¹ cʰuŋ ⁵¹ pʰəj ⁵¹ mi ³⁴	me ²¹ pʰəj ⁵¹ mi ³⁴ kʰe ⁴⁵ b əj ²¹ cʰuŋ ⁵¹ pʰəj ⁵¹ mi ³⁴	me ²¹ pʰəj ⁵¹ mi ³⁴ kʰe ⁴⁵ b əj ²¹ cʰuŋ ⁵¹ pʰəj ⁵¹ mi ³⁴

จากตารางข้างต้นคำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโปทั้ง 3 พื้นที่มีความใกล้เคียงกัน อาจจะมี ความแตกต่างกันบ้างในเรื่องเสียง เช่น กะเหรี่ยงโปเพชรบุรีออกเสียง “tʰəj⁴⁵” ในขณะที่กะเหรี่ยงโปราชบุรีและกาญจนบุรีออกเสียง “tʰ əj⁴⁵” หรือ กะเหรี่ยงโปกาญจนบุรีออกเสียง “ɾəŋ³⁴ bəŋ²¹” ในขณะที่กะเหรี่ยงโปราชบุรี และเพชรบุรีออกเสียง “ɾeŋ⁵¹ bəŋ²¹” และในแต่ละพื้นที่ผู้บอกภาษาอาจใช้คำกริยาแสดงอาการไม่เหมือนกัน

จากการวิเคราะห์คำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโปที่ปรากฏร่วมกันทั้ง 3 พื้นที่ พบว่าคำกริยาแสดงอาการแต่ละชุดคำแตกต่างกันโดยมิติแห่งความแตกต่างทางความหมาย ดังนี้ ชุดที่ 1 ทำให้ขาด มิติเครื่องมือที่ใช้ตัด มิติการลงน้ำหนัก มิติผลของการตัด มิติวัตถุประสงค์ในการตัด ชุดที่ 2 เอาไปหรือเอามาจากที่ มิติเครื่องมือที่ใช้เก็บ มิติตำแหน่งของวัตถุที่ถูกเก็บ มิติวัตถุประสงค์ของการเก็บ ชุดที่ 3 เอามือหรือไม้ฟาดหรือเข่นลงไป มิติอุปกรณ์ที่ใช้ มิติน้ำหนักที่ใช้ วัตถุประสงค์ ชุดที่ 4 ทำให้ร้อนหรือสุกด้วยไฟ มิติวัตถุประสงค์ของการทำให้สุกหรือไหม้ ชุดที่ 5 ทำให้สะอาดโดยใช้น้ำ มิติวัตถุที่ถูกทำให้สะอาดโดยใช้น้ำ ชุดที่ 6 ทำให้ของเหลวหรือสิ่งที่อยู่ในของเหลวเดือดหรือสุก มิติวัตถุประสงค์ของการต้ม ชุดที่ 7 ทำให้สิ้นแสง มิติลักษณะของสิ่งที่ถูกดับ มิติวิธีดับไฟ

วัตถุประสงค์ที่ 2 มโนทัศน์ที่สะท้อนจากคำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโปภูมิภาคตะวันตกเมื่อนำข้อมูลคำกริยาแสดงอาการที่พบมาวิเคราะห์ตามแนววรรรศาสตร์ชาติพันธุ์ ทำให้เห็นวิถีชีวิตที่แสดงความเป็นกะเหรี่ยงโปที่โดดเด่นของชาวกะเหรี่ยงโปภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทยสะท้อนผ่านการใช้ภาษาดังนี้

2.1 คนกะเหรี่ยงโปมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย

จากชุดคำกริยาแสดงอาการที่พบ พบว่า ชุดคำกริยาแสดงอาการ “เอาไปหรือเอามาจากที่” สามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่าคนกะเหรี่ยงโปมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ใช้ชีวิตแบบพอเพียง เห็นได้จากตัวอย่างจากการนำข้อมูลที่ได้มาหามิติความแตกต่างทางความหมายตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 มิติแห่งความแตกต่างทางความหมายของชุดคำ “เอาไปหรือเอามาจากที่”

มิติแห่งความแตกต่าง	มิติเครื่องมือที่ใช้เก็บ		มิติตำแหน่งของวัตถุที่ถูกเก็บ		มิติวัตถุประสงค์ของการเก็บ				
คำศัพท์	อรรถลักษณะ								
	ใช้มือ	ใช้อุปกรณ์	บนพื้น	บนที่สูง	เพื่อเป็นอาหาร	เพื่อเอาไป	เพื่อเก็บเข้าที่	เพื่อเก็บผ้า	เพื่อหยิบขึ้น
เวญ ⁵¹ c ^h u ²¹	+	-	-	+	+	-	-	-	-
เวญ ⁵¹ thoŋ ⁵¹	+	-	+	-	-	-	-	-	+
เวญ ⁵¹ ki ⁵¹	+	-	-	+	-	-	+	-	-
toŋ ²¹	-	+	-	+	+	-	-	-	-
k ^h əj ⁵¹	+	-	-	+	+	-	-	-	-
เวญ ⁵¹ loŋ ⁵¹	+	-	-	+	-	-	-	+	-
เวญ ⁵¹ me ³⁴ ni ³⁴	+	-	+	-	-	+	-	-	-

เมื่อได้มิติแห่งความแตกต่างทางความหมายแล้ว นำคำแต่ละคำมาระบุอรรถลักษณะ หรือองค์ประกอบทางความหมาย เพื่อแสดงความหมายที่แตกต่างกัน ทำให้ทราบและเข้าใจระบบการจำแนกคำอย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบทางความหมาย “เอาไปหรือเอามาจากที่”

เวญ ⁵¹ c ^h u ²¹	เวญ ⁵¹ t ^h əŋ ⁵¹	k ^h əj ⁵¹
ใช้มือ บนที่สูง เป็นอาหาร	ใช้มือ บนพื้น เพื่อหยิบขึ้น	ใช้มือ บนพื้น เพื่อเป็นอาหาร

tɔŋ^{21} $\left[\begin{array}{c} \text{ใช้อุปกรณ์} \\ \text{บนที่สูง} \\ \text{เพื่อเป็นอาหาร} \end{array} \right]$	$\text{ɾeŋ}^{51} \text{lon}^{51}$ $\left[\begin{array}{c} \text{ใช้มือ} \\ \text{บนที่สูง} \\ \text{เพื่อเก็บผ้า} \end{array} \right]$	$\text{ɾeŋ}^{51} \text{ma}^{34} \text{ni}^{34}$ $\left[\begin{array}{c} \text{ใช้มือ} \\ \text{บนพื้น} \\ \text{เพื่อนำไปใช้ประโยชน์} \end{array} \right]$
$\text{ɾeŋ}^{51} \text{ki}^{51}$ $\left[\begin{array}{c} \text{ใช้มือ} \\ \text{บนที่สูง} \\ \text{เพื่อเก็บเข้าที่} \end{array} \right]$		

จากการวิเคราะห์ห้วงคำประกอบทางความหมายของคำกริยาแสดงอาการ “เอาไปหรือเอามาจากที่” พบว่าภาษากะเหรี่ยงมีคำกริยาแสดงอาการ “เอาไปหรือเอามาจากที่” ทั้งสิ้น 7 คำ ซึ่งแต่ละคำแตกต่างกันตามมิติแห่งความแตกต่าง 3 ประการ ได้แก่ มิติเครื่องมือที่ใช้เก็บ มิติตำแหน่งของวัตถุที่ถูกเก็บ และมิติวัตถุประสงค์ของการเก็บ จะเห็นได้ว่าในมิติเครื่องมือที่ใช้เก็บ มีเพียงคำเดียวที่ใช้อุปกรณ์ในการ “เอาไปหรือเอามาจากที่” คือคำว่า “ tɔŋ^{21} ” ส่วนคำที่เหลือเป็นการ “เอาไปหรือเอามาจากที่” โดยใช้มือทั้งสิ้น เช่น

$\text{nə}^{21} \text{tɔŋ}^{21} \text{k}^{\text{h}}\text{u}^{21} \text{se}^{45}$	(โดยใช้ไม้สอย)
ฉัน เก็บ มะม่วง	
$\text{yə}^{21} \text{ɾeŋ}^{51} \text{c}^{\text{h}} \text{u}^{21} \text{c}^{\text{h}} \text{ə}^{34} \text{ke}^{34}$	(โดยใช้มือ)
เธอ เก็บ พริก	
$\text{nə}^{21} \text{ɾeŋ}^{51} \text{t}^{\text{h}}\text{əŋ}^{51} \text{ka}^{21} \text{pew}^{34}$	(โดยใช้มือ)
ฉัน เก็บ กระเป๋	

แสดงให้เห็นว่าการใช้คำในภาษากะเหรี่ยงโปสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของชาวกะเหรี่ยงโปว่ามีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย การเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตรส่วนมากเก็บโดยการใช้มือ ไม่ต้องใช้อุปกรณ์ทุนแรงเพื่อให้เก็บเกี่ยวได้จำนวนมาก เก็บแค่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตและแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้านเท่านั้น ส่วนการ “เอาไปหรือเอามาจากที่” ที่ใช้คำว่า “ tɔŋ^{21} ” ใช้ในการเก็บวัตถุที่อยู่สูงไม่สามารถใช้มือได้

นอกจากนั้นคำกริยาแสดงการกระทำซึ่งมีความแตกต่างกันด้วยมิติวัตถุประสงค์ของการเก็บสะท้อนให้เห็นว่า การกระทำของชาวกะเหรี่ยงจะต้องมีเหตุผลว่าทำไปเพื่ออะไร เช่น เก็บพืชผักเพื่อเป็นอาหารเพื่อแลกเปลี่ยน ก็จะเก็บเกี่ยวมาแต่พอดี ไม่เก็บมากเกินไปจนความจำเป็นเหลือกินเหลือใช้ สอดคล้องกับคำบอกเล่าของชาวกะเหรี่ยงว่าชาวกะเหรี่ยงมีความเชื่อหลายประการเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตแบบพอมีพอกินและรักษาธรรมชาติไว้ เพื่อเป็นแหล่งทำกินอย่างยั่งยืน เช่น ไม้ไผ่ตัดได้ไม่เกินกอละ 2 ต้น หน่อไม้เก็บได้ไม่เกินกอละ 2 หน่อ ถ้าเก็บเกินจะเป็นบาปและเป็นผลร้ายต่อผู้เก็บ (Chuchat, 2000)

2.2 คนกะเหรี่ยงโปมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ

ชุดคำกริยาแสดงอาการ “ทำให้สิ้นแสง” เป็นชุดคำหนึ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่าคนกะเหรี่ยงโปมีวิถีชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ เห็นได้จากตัวอย่างจากการนำข้อมูลที่ได้มาหามิติความแตกต่างทางความหมายตามตารางดังนี้

ตารางที่ 3 มิติแห่งความแตกต่างและอรรถลักษณะของคำกริยา “ทำให้สั่นแสง”

มิติแห่งความแตกต่าง	มิติลักษณะของสิ่งที่ถูกดับ			มิติวิธีดับไฟ	
คำศัพท์	อรรถลักษณะ		ไฟฟ้า	ใช้ลมพัด	ใช้น้ำ
	ธรรมชาติ				
me ²¹ p ^{həj} ⁵¹ mi ³⁴	+	-	+	-	-
k ^{hə} ⁴⁵ bəj ²¹ mi ³⁴	-	+	-	-	+
ch ^{uŋ} ⁵¹ p ^{həj} ⁵¹ mi ³⁴	+	-	-	+	-

องค์ประกอบทางความหมาย “ทำให้สั่นแสง”

me²¹ p^{həj}⁵¹ mi³⁴
 $\left[\begin{array}{c} \text{ธรรมชาติ} \\ \text{ใช้ลม} \end{array} \right]$

k^{hə}⁴⁵ bəj²¹ mi³⁴
 $\left[\begin{array}{c} \text{ไฟฟ้า} \\ \text{ใช้แรงคน} \end{array} \right]$

ch^{uŋ}⁵¹ p^{həj}⁵¹ mi³⁴
 $\left[\begin{array}{c} \text{ธรรมชาติ} \\ \text{ใช้น้ำ} \end{array} \right]$

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำกริยาแสดงอาการ “ทำให้สั่นแสง” จะเห็นได้ว่าภาษากะเหรี่ยงมีคำกริยาแสดงอาการ “ทำให้สั่นแสง” ทั้งสิ้น 3 คำ ซึ่งแต่ละคำแตกต่างกันตามมิติแห่งความแตกต่าง 2 ประการ ได้แก่ มิติลักษณะของสิ่งที่ถูกดับ และมิติวิธีดับไฟ คำกริยาของภาษากะเหรี่ยงไปแยกแสงที่เป็นธรรมชาติ ในที่นี้หมายถึงแสงที่เป็นเปลวเพลิง ออกจากสิ่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติ ได้แก่ แสงที่เกิดจากไฟฟ้า ดังนั้นการทำให้แสงที่เป็นธรรมชาติดับกับการทำให้แสงที่เป็นไฟฟ้าดับ จะใช้คำกริยาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การทำให้แสงที่เป็นธรรมชาติดับจะใช้คำว่า me²¹ p^{həj}⁵¹ mi³⁴ หรือ ch^{uŋ}⁵¹ p^{həj}⁵¹ mi³⁴ ขึ้นอยู่กับว่าดับด้วยวิธีใด ในขณะที่การทำให้แสงที่เป็นไฟฟ้าดับจะใช้คำว่า k^{hə}⁴⁵ bəj²¹ mi³⁴ เช่น

ne²¹ k^{hə}⁴⁵ bəj²¹ mi³⁴

ฉัน

ดับไฟ

(ไฟฟ้า)

ne²¹ ch^{uŋ}⁵¹ p^{həj}⁵¹ mi³⁴ de²¹ ti^j⁵¹

ฉัน

ดับไฟ

ด้วย

น้ำ

(ไฟธรรมชาติ)

นอกจากนี้ความผูกพันกับธรรมชาติดังอยู่ในคำสอน ดังที่ วิศิษฎา ธนศิริกุล เด็กหญิงชาวกะเหรี่ยงโปที่ตำบลไล่โว่ อำเภอสงขลาบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ได้ให้ข้อมูลว่า ผู้เฒ่าผู้แก่จะมีข้อห้ามที่คอยเตือนลูกหลาน เช่น ไม้ตะเคียนไม่ควรนำมาทำพื้นบ้าน จะทำให้อยู่ไม่ร่มเย็นเป็นสุข หรือ คนที่เกิดในแต่ละปีนักษัตรจะมีขวัญประจำตัวไม้ เช่น คนที่เกิดปีมะโรงจะมีขวัญอยู่ที่ต้นจ๊วและต้นไผ่ ดังนั้นคนที่เกิดในปีนักษัตรนั้นๆ จะต้องปกปักรักษาต้นไม้เหล่านั้นไว้ ห้ามตัดหรือทำลาย ในขณะที่ชาวกะเหรี่ยงในจังหวัดเพชรบุรี ให้ข้อมูลว่าในอดีตเมื่อมีเด็กเกิดใหม่ พ่อแม่จะนำรากของเด็กผูกไว้กับต้นไม้ เด็กคนนั้นจะต้องดูแลรักษาต้นไม้ต้นนั้นไว้ ห้ามตัดหรือทำลาย ซึ่งคำสอน และวิถีปฏิบัติเหล่านี้ถือเป็นกุศโลบายให้ลูกหลานชาวกะเหรี่ยงโปรักและหวงแหนต้นไม้ มองต้นไม้และธรรมชาติรอบ ๆ ตัวเปรียบเสมือนชีวิตของตนเอง

องค์ความใหม่

จากผลการวิจัยสามารถสนับสนุนแนวคิดที่ว่าการศึกษาภาษาจะทำให้เข้าใจมโนทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้ ซึ่งในการวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาคำกริยาแสดงอาการ และพบว่าคำกริยาแสดงอาการ 7 ชุดคำ สามารถสะท้อนมโนทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปภูมิภาคตะวันตกได้ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

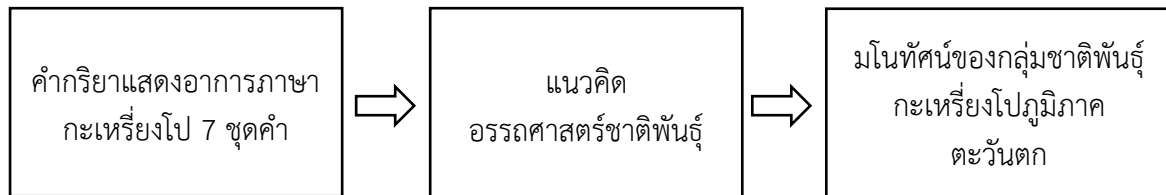

Figure 1: The New Body of Knowledge

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยศึกษามโนทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปภูมิภาคตะวันตก โดยใช้แนวคิดอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ผู้วิจัยเลือกศึกษาผ่านชุดคำกริยาแสดงอาการ เนื่องจากคำกริยาแสดงอาการเป็นคำแสดงอาการที่ทำให้เห็นพฤติกรรมที่ผู้พูดแสดงออกมา และสามารถสะท้อนความคิดของผู้ใช้ภาษาได้ ทั้งนี้แนวคิดอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์มีหลักการสำคัญว่าการศึกษาภาษาสามารถทำให้เข้าถึงระบบความรู้ ความคิด และมโนทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ใดกลุ่มหนึ่งได้ ดังนั้นหากเราต้องการเข้าใจวิถีคิด การมองโลก มโนทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ใดก็ตาม นอกเหนือจากการสังเกตหรือมองผ่านมุมมองของนักวิชาการด้านมานุษยวิทยา เราสามารถเรียนรู้ได้ผ่านมุมมองทางภาษา โดยใช้แนวคิดอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ แล้วนำความรู้ที่นั่นมาตีแผ่อย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่ความเข้าใจวิถีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มากยิ่งขึ้นและทำให้คนต่างชาติพันธุ์และต่างวัฒนธรรมอยู่ร่วมกันได้อย่างเข้าใจและสงบสันติต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบคำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโปที่ปรากฏทั้ง 3 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัด เพชรบุรี จังหวัดราชบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 7 ชุดคำ จากการศึกษาวิจัยทำให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างของคำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโปในแต่ละพื้นที่ในภูมิภาคตะวันตกทั้งในด้านระบบเสียง จำนวนคำกริยาแสดงอาการที่พบในแต่ละชุดคำว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร คำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโปทั้ง 3 พื้นที่ที่มีความใกล้เคียงกัน อาจมีความแตกต่างกันบ้างในเรื่องเสียง ทั้งนี้อาจเกิดการแปรของภาษาจากปัจจัยเรื่องอายุและเพศของผู้บอกภาษา สอดคล้องกับแนวคิดภาษาศาสตร์สังคมที่ Prasithrathsint (2013) ได้กล่าวไว้ว่า ภาษาศาสตร์สังคมศึกษาภาษาในแง่ที่สัมพันธ์กับสังคม โดยเอาบริบททางสังคม เช่น อายุ เพศ ถิ่นที่อยู่อาศัย เข้ามาพิจารณาในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในภาษา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าการใช้แนวคิดอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ทำให้เห็นมโนทัศน์และวิถีชีวิตที่แสดงความเป็นกะเหรี่ยงโปภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทยสะท้อนผ่านการใช้ภาษา สอดคล้องกับงานวิจัยที่ใช้แนวคิดอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์เพื่อศึกษามโนทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น Chuamaharwan (1998) ศึกษาคำเรียกสีและการรับรู้สีของผู้พูดภาษาไทย ลื้อ ม้ง และ กะเหรี่ยง ในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและพะเยา Siriphan (2011) ศึกษาคำเรียกสีและทัศนคติที่มีต่อสีของผู้พูดชาวไทย กะเหรี่ยงโปว์ มอญ และขมุ ในอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี Chanyeam, and Prasithrathsint (2018) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบความหมายของกลุ่มคำกริยา “ตัด” กับระบบปริธานของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษากะเหรี่ยง

สะกอเหนือ : การทดสอบสมมติฐานภาษาสัมผัส ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์โดยศึกษาผ่านการใช้ภาษา

สรุป

การศึกษาคำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโปใน ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ตำบลห้วยคลุ้ม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และ ตำบลสองพี่น้อง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี พบคำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโปที่ปรากฏร่วมกันทั้ง 3 พื้นที่ 7 ชุดคำ ซึ่งคำกริยาแสดงอาการนี้ทำให้เห็นวิถีความเป็นกะเหรี่ยงโปที่ชัดเจน 2 ประการ คือ 1. คนกะเหรี่ยงโปมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย และ 2. คนกะเหรี่ยงโปมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ ทำให้เห็นได้ว่าการศึกษาภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่งทำให้เรามองเห็นมโนทัศน์ ความคิด วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ได้ ซึ่งจากผลการศึกษาคำกริยาแสดงอาการภาษากะเหรี่ยงโป ตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ ทำให้มองเห็นความเป็นกะเหรี่ยงโปที่สอดคล้องกับมุมมองของนักวิชาการ และนักมานุษยวิทยาที่ได้กล่าวไว้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปไว้ว่ามีความผูกพันกับธรรมชาติและวิถีชีวิตที่เรียบง่าย นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่าถึงแม้สภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง ไม่ว่าจะเป็นความใกล้ไกลกับชุมชนเมือง ความสะดวกในการคมนาคมขนส่ง หรือการมีปฏิสัมพันธ์กับคนนอกกลุ่มชาติพันธุ์ แต่สิ่งที่กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปทุกพื้นที่ยังคงเหมือนกัน คือ ความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย และวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ นั้นแสดงว่าถึงแม้เวลาจะผ่านไป วิถีชีวิตของคนกะเหรี่ยงโปอาจจะเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามกาลเวลาแต่ความเป็นชาวกะเหรี่ยงโปยังคงชัดเจนเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สถานการณ์การใช้ภาษากะเหรี่ยงโปในปัจจุบันเริ่มมีการใช้น้อยลง ด้วยปัจจัยทางสังคมต่าง ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นสำนึกอัตลักษณ์ทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโป ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาครัฐ เอกชน ชุมชนผู้เป็นเจ้าของภาษา กระตุ้นการสร้างความร่วมมือในการอนุรักษ์ภาษากะเหรี่ยงโป ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายภาษาแห่งชาติที่ให้ความสำคัญกับภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำวิจัยชุดคำอื่นๆ ในภาษากะเหรี่ยงโป นอกเหนือจากคำกริยาแสดงอาการ เพื่อให้เข้าใจมโนทัศน์ ความคิด และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปมากยิ่งขึ้น

References

- Aemdit, C. (2008). *The Relationship Between the System of 'Hit' Verbs and the Cognitive System of Thai and Khmu Speakers: A Test of the Whorfian Hypothesis*. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Chanyeam, C., & Prasithrathsint, A. (2018). The Relationship between the Semantic System of "Cutting Terms" and the Cognition of Thai Speakers and Northern Swaw Karen Speakers: A Test of Linguistic Relativity Hypothesis. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*, 12(2), 25-34.

- Chuamaharwan, S. (1998). *Color Terms and Color Perception of Tai Lue, Lua, Hmong, and Karen Speakers in Chiang Rai and Phayao Provinces*. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Chuchat, C. (2000). Using Local Wisdom to Conserve Forests and Ecosystems to Solve the Problem Drought in Northern Thailand. *Journal of the National Research Council of Thailand*, 32(1), 93-114.
- Hengsuwan, M. (2014). *An Ethnosemantic Study of the Terminology and Conceptual System of Ghosts and Spirits in Southeast Asian Languages*. (Doctoral Dissertation). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Karen Thai Cultural Center. (2016). *Thai People of Karen Descent*. Retrieved March 20, 2023, from https://www.Laiwo.Go.Th/Dnm_File/Travel/15247_Detail.Pdf
- Panmeta, N. (2012). *Klangkham*. (6th ed.). Bangkok: Amarin.
- _____. (2015). *Thai Grammar*. (7th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Panyaathisin, K. (2009). *An Ethnosemantic Study of Cooking Terms in Northern Thai*. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Payne, T. E. (1997). *Describing Morphosyntax: A Guide for Field Linguists*. New York: Cambridge University Press.
- Prasithrathsint, A. (2012). *Key Figures and Key Ideas in Ethnosemantics: Access to Culture through Language*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- _____. (2013). *Sociolinguistics*. (5th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Rattanakul, S., & Burusphat, S. (1995). *Encyclopedia of Ethnic Groups in Thailand: Sgaw Karen*. Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University. Nakornpathom.
- Siriphan, N. (2011). *Color Terms and Attitude toward Color of Thai, Pwo Karen, Mon and Khmu in Amphoe Si Sawat Kanchanaburi Province*. (Master's Thesis). Silpakorn University. Nakornpathom.
- Srisavasdi, B. (2002). *Hill Tribes in Thailand*. Bangkok: Odeonstore.